TEKST & TEGNING

BOBBIA

Blad for tegneserie-interesserte Nr. 25

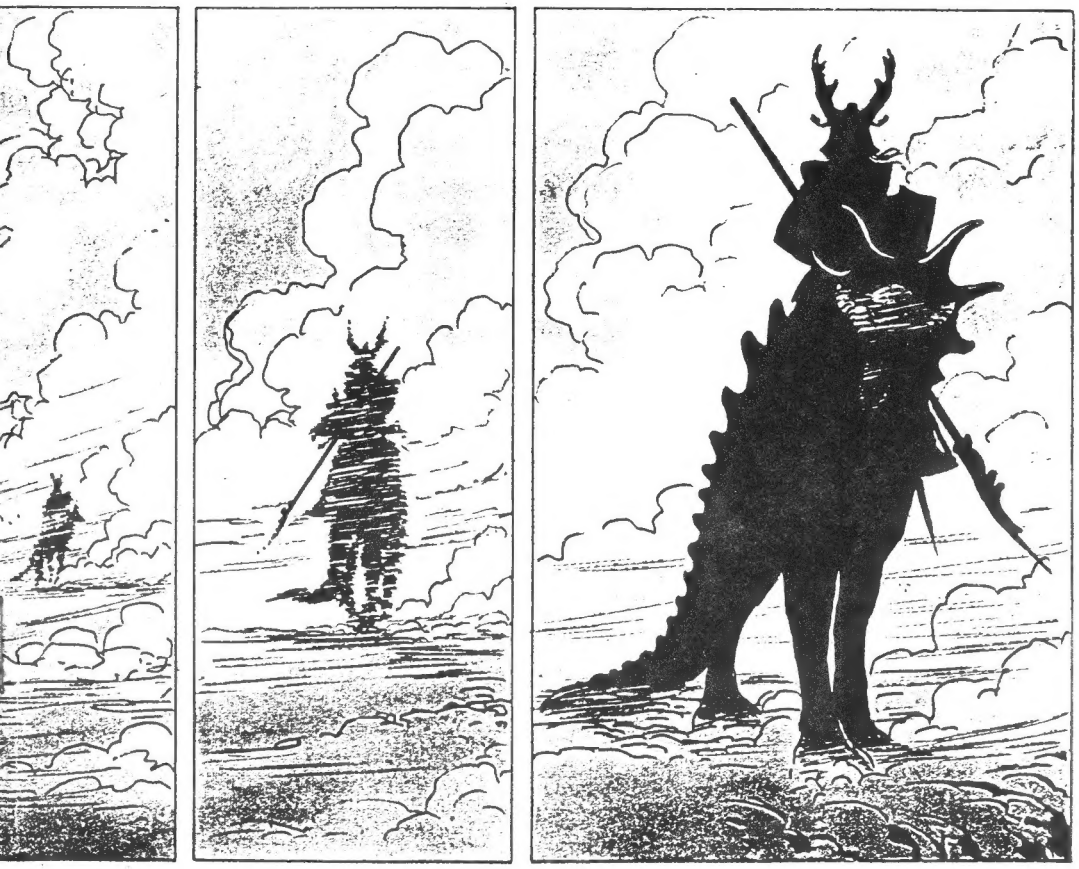

TEKST & TEGNING/BOBBLA nr. 23/24. Redaktør og utgiver: Jon Gisle. Layout: Elin Amundsen.

Norsk Tegneserie-Forums organ BOBBLA inngår i bladet. Redaksjon av BOBBLA: Finn Bjørklid, Tore Feiring (layout), Jo Lie, Sverre Årnes.

TEKST & TEGNING/BOBBLA kommer med ca. 4 numre i året. Abonnement på 4 numre: kr. 40 for medlemmer av Norsk Tegneserie-Forum, kr. 55 for andre. Veiledende løssalgspris: kr. 14.

Annonsepriser: 1/1 side kr. 225, 1/2 side kr. 120, 1/3 side kr. 90, 1/4 side kr. 70. Rubrikkannonser: kr. 2,75 per linje, minimum kr. 15 per annonse.

Adresse: Jon Gisle Glückstads gt. 5, Oslo 1. Postgirokonto 2 29 43 79. Bankkonto 6022.1001748.

REDAKSJONELT

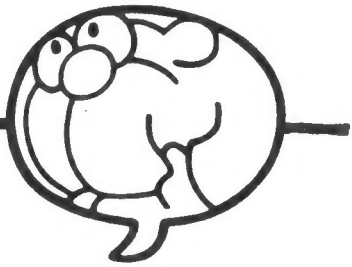

Tegneseriehefter var sjelden vare i gamle dager. Med gamle dager mener jeg årene før krigen. Den gangen måtte barn nøye seg med tegneseriene i ukebladene og de få julehefter som kom. Knoll og Tott, Fiinbeck og Fia, Nils og Blåmann kom hver jul i trettiåra. Brumle, som nå går i Barnestreken, kom noen år før krigen. Under den 2. verdenskrig blomstret tegneserieproduksjonen opp i Norge. Jeg kan huske en krigsjul der vi hadde hele seks seriehefter å kose oss med. Utenom de fire som er nevnt, hadde far kjøpt Vangsgutane og Smørbukk. Knut Berg var også i handelen, men det visste jeg ikke.

Etter krigen kom alle de importerte tegneserieheftene. De kom stort sett hver måned. De norske juleheftene fortsatte å komme 7-8 i tallet i mange år.

Stomperud kom både påske og jul. Norsk Barneblads forlag utga både Smørbukk og Tuss og Troll. Speiderserien Haukepatruljen kom fra Bladkompaniet. Fra midten av 50-åra sank produksjonen av norske tegneseriehefter. I mange år var Vangsgutane, Smørbukk, Tuss og Troll, Nils og Blåmann og Stomperud de eneste norske heftene. Så forsvant Nils og Blåmann, og bare fire hefter kom ut årlig.

Men noen forlag fant ut at de ville utgi de gamle klassikerne Jens von Bustenskjold og Nils og Blåmann i nye utgaver. De siste åra har vi hat 6-7 norske hefter på markedet.

I år er det rekord i norske utgivelser. Først alle de gamle gjengangerne Smørbukk, Tuss og Troll, Stomperud. Deretter nyutgavene Vangsgutane, Nils og Blåmann, Jens von Bustenskjold og Dagros. Den siste går i ukebladet Familien. Så utgir SEMIC/Nordisk Forlag en barneserie som er tegnet av Arild Midtun. Og til slutt selveste Olsenbanden tegnet av Håkon Aasnes og skrevet av Sverre Årnes. Den politiske satiren Willochdynastiet av Bohman er en godbit for voksne. Dette blir hele 10 tegneseriehefter. Dertil har vi Norsk Tegneserie-Forums julehefte "Seidel og Tobram" av Håkon Aasnes. Dette kommer ut i svært lite opplag.

Ja, det er Olsenbanden som kommer som tegneserie. Tidligere har danskene utgitt et par Olsenbandehefter, men med liten suksess. Det norske heftet bygger ikke på noen av filmene, men de kjente skuespillerne med Arve Opsahl i spissen er med. Mesteparten av handlingen foregår på Hurtigruta langt nord i landet vårt. Alt er norsk denne gangen, skurker, helter, miljø, forfatter og tegner. Tegneren Aasnes fikk tegneserieprisen for 1981 og er vel nå vår mest rutinerte serietegner. Han er oppfinnsom og enkel på samme tid. Noen av sidene i albumet er nokså alminnelige, mens andre er små perler av originalitet. Heftet er i sort-/hvitt, noe som er en fordel i en litt skummel verden langs vår værharde kyst.

Sverre Arnes har laget en spennende historie med skurk over skurk, enkel nok til at alle over 10 år vil forstå og føle spenning når Egon planlegger og gjennomfører sitt millionkupp. Andre skurker prøver å lure ham igjen. Selvfølgelig er politiet også med, så Egon blir vel tatt nå også? Olsenbanden på norsk er blitt et julehefte hele familien vil glede seg over.

Det vil nok også familien gjøre med Midtuns tegneserie om julegavene som ble borte. Dette passer best for barn under 10 år. Her har vi endelig fått en norsk tegneserie som virkelig passer for de yngste. Den er godt og virkelig profesjonelt tegnet av den unge og bråmodne Midtun. Tegningene er lette å oppfatte for barn uten at store forenklinger er skjedd. Den er i farger og passer til dette morsomme og litt spennende eventyret, som selvfølgelig ender godt. Historien til Dag Kolstad og Terje Norberg er vel ikke særlig original, men banal er den ikke. At troll også trenger gaver og omsorg er en god moral for noen hver av oss. Dette heftet er blitt en pen og delikat trykksak, som burde gjemmes blant trykksaker en ikke kaster når jula er over. Det er jo ikke sikkert heftet kommer i nyutgave før vår tids barn er voksne.

Årets Nils og Blåmann er tretti år gammel. Spennende er fortellingen, men nåtidas unger er vel vant til kraftigere virkemidler enn hva tegner og forteller brukte. Serien er godt tegnet og hører med til forrige generasjons ukentlige lesning i 40 år - i Illustrert Familieblad. En sammenligning mellom de to siste seriene viser utviklingen i tegneseriekunsten i disse årene.

for BOBBLA.

Tolie

REDAKSJONELT

Mye vann har rent i havet siden siste TEKST & TEGNING, og mye adrenalin har flytt gjennom blodårene til Norsk Tegneserie-Forums medlemmer. Når dette skrives, aner vi konturene av en ny organisasjonsform. Eller rettere: konturene av den organisasjonsformen vi til nå ikke har hatt. Hittil har foreningen ikke en gang hatt fullstendige lover.

I løpet av høsten har flere arbeidet med utkast til lover for forumet, og disse vil bli lagt fram som forslag på årsmøtet i Oslo 3. desember (ikke 19. november som tidligere kunngjort). Det foreligger et forslag om at man på dette møtet velger et hurtigarbeidende interimsstyre som får som hovedoppgave å samordne lovutkastene og legge fram et endelig forslag på et ekstraordinært årsmøte tidligst mulig på nyåret. Det ser altså ut til at det blir dette møtet som skal bestemme hva slags tegneserieforening vi skal ha i årene framover.

Innen da har forhåpentligvis de tegneserieinteresserte i Oslo stiftet sin egen avdeling av NTF. Så utrolig det enn kan høres, har Oslo til nå ikke hatt noen lokalforening. Styret har derfor måttet fungere også som lokalstyre for Oslo og bruke mye av sin tid på å lage møteprogram for Oslo-medlemmene. Dette er en av grunnene til at styret ikke har fiksa å fungere som et skikkelig landsstyre.

Og et ordentlig landsstyre bør det nå bli. Stemningen blant de fleste later nå til å gå i retning av at når det neste ordinære styret skal velges, bør det bestå av medlemmer fra alle lokalforeninger. Det vil i øyeblikket si forumene i Bodø, Trondheim, Lillehammer og Oslo. Flere blir det forhåpentlig etter hvert.

Jan Gisle

HAR DU LYST TIL Å LAGE

TEGNESERIER?

AV ANDERS SMERUD – DEL V

VIRKEMIDDEL I TEGNESERIER

I forrige nummer av *Tekst og Tegning* så vi på en rekke virkemiddel som forekommer i tegneseriene. I en kort oppsummering kan vi si at det er tre hovedgrupper av virkemiddel: 1.Tekst. 2.Markeringer, og 3.«Litterære virkemiddel». Under Markeringer (Kilde: M. Knutssons artikler om emnet) valgte jeg følgende oppdeling i undergrupper: a) Mimikk og gester, b) Andre følelsesmarkeringer, c) Bevegelsesmarkeringer, d) Kraftmarkeringer, e) Lydmarkeringer og f) Begrepsmarkeringer. De tre første gruppene har vi gjennomgått, og vi skal nå se på de tre siste.

d) Kraftmarkeringer

Når en maskin arbeider, eller en gjenstand faller hardt i bakken, utvikles det energi. I tegneserier uttrykkes slik energiutvikling ved hjelp av kraftmarkeringer. Et sterkt følelsesutbrudd er også en form for energiutvikling. Det markeres gjerne med en «strålekrans». Fig. 1 viser noen eksempler på kraftmarkeringer.

Figur 1. Kraftmarkeringer.

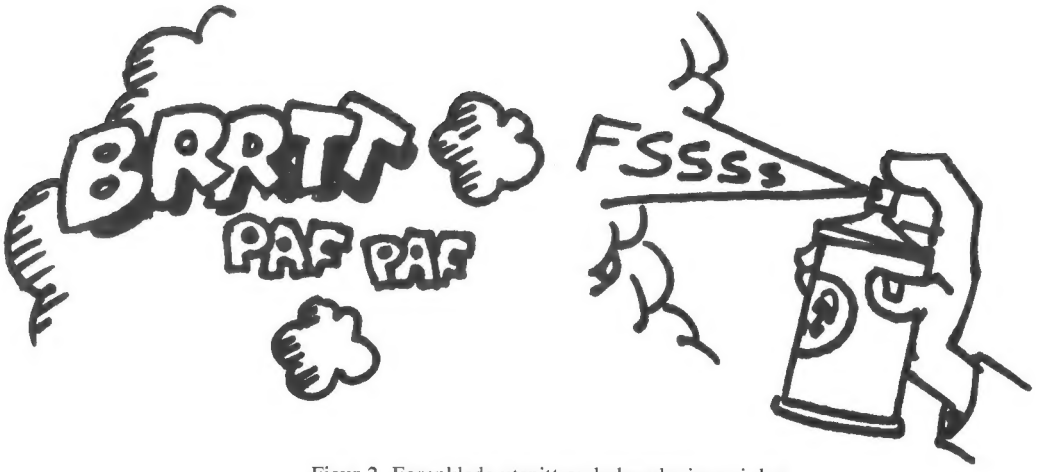

Figur 2. Forenklede utsnitt av lydmarkeringer i den humoristiske tegneserien *Viggo* av André Franquin.

e) Lydmarkeringer

Lyd kan uttrykkes på flere måter, alt etter seriens type og form. De viktigste lydmarkeringene er de «lydmalende ord», det vil si ord som PANG! og PLASK!. Lydmarkeringene tegnes ofte direkte inn i et bilde, og fungerer da som en del av dette. De får gjerne en fantasifull utforming (fig. 2). Hensikten er at leseren skal kunne «oppleve» lyden i fantasien.

Lydmarkeringer kombineres gjerne med kraft — eller bevegelsesmarkeringer.

f) Begrepsmarkeringer

Begrepsmarkeringene beskriver fysiske eller tankemessige aktiviteter som ikke hører inn under følelsesmarkeringene. Den velkjente sagen i trestokken er et bilde på dyp søvn, mens en lyspære (som skinner uten at den har noen påviselig strømtilførsel!) illustrerer en lys idé.

Når en seriefigur minnes eller gjenforteller en historie, får rutene en spesiell utforming. De tegnes med rammer som består av buelinjer eller som på annen måte skiller seg ut fra de tradisjonelle rammene. Du har sikkert også sett serier der fortelleren i tillegg er avbildet i et hjørne av bildet, ut for teksten. Fig. 3 viser noen varianter av disse «gjenfortellingsboblene».

Generelt om markeringer

Etter som vi har gått gjennom de forskjellige undergruppene av markeringer, ser vi at det ikke er så lett å sette bestemte skillelinjer. For eksempel kan en kraftmarkering samtidig være en følelsesmarkering. Markeringene henger sammen på en måte som gir rom for utallige kombinasjoner. Derfor er det også vanskelig å sette dem inn i noe system.

Et slikt system har da heller ikke noen stor praktisk interesse. Hovedsaken er at vi har en viss oversikt over mulighetene som fins, og at vi bruker dem med fantasi og en porsjon kritisk sans.

Innimellom alle de kjente markeringene, finner du av og til helt nye, så det er stadig utviklingsmuligheter i tegneseriemediet.

Når du lager tegneserier, bør du være oppmerksom på at det finnes mange kategorier av serier, fra billedfortellingene (f.eks. *Prins Valiant*), til løsslupne, humoristiske serier, som *Donald Duck* og *Viggo*. Billedfortellingen har som regel ikke andre markeringer enn gester og mimikk, mens en serie som Viggo er fullpakket av finurlige markeringer.

Bruken av markeringer har altså mye med innholdet av en serie å gjøre. Som regel vil du nok se det om du har brukt markeringene på en uheldig måte i en serie, men det kan spare deg for mye bortkastet arbeid hvis du tenker deg om før du begynner å tegne.

En serie kan bli uinteressant eller til og med mislykket hvis du bruker for få markeringer også. Se på hva andre har gjort før deg, og plukk opp gode idéer.

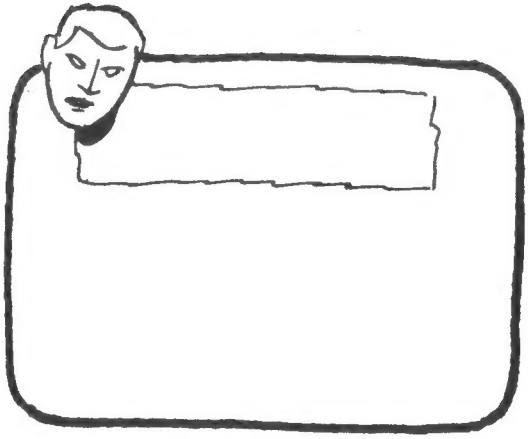

Figur 3. «Gjenfortellingsbobler»

MARKERTE BOBLER

(Kilde: M. Knutssons artikkel om emnet)

I forbindelse med markeringer, er det nærliggende å si litt om markerte bobler.
Boblen er i seg selv den mest typiske markering i tegneseriemediet.

Boblen kan betraktes som en lydmarkering, og den kan i sin tur utstyres med andre markeringer. Vi kan altså få «markerte markeringer», så rart det kan høres. Tilsvarende kan forekomme med andre slags markeringer, men i denne omgang konsentrerer vi oss om boblen.

Det finnes tre hovedkategorier: snakkeboblen, tenkeboblen og teleboblen.

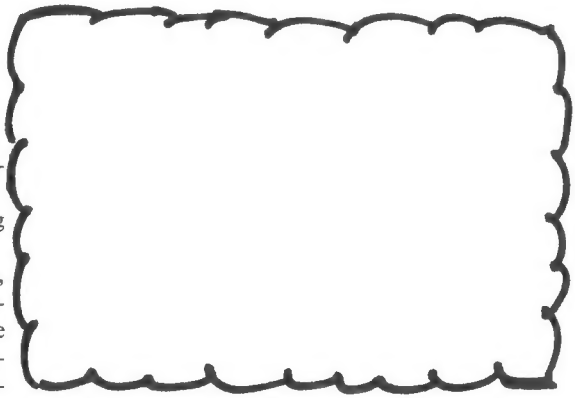

Snakkeboblen kan forsynes med markeringer for forskjellige lydnivåer og/eller for å formidle en sinnstilstand (fig. 4). Den kan også utfor-

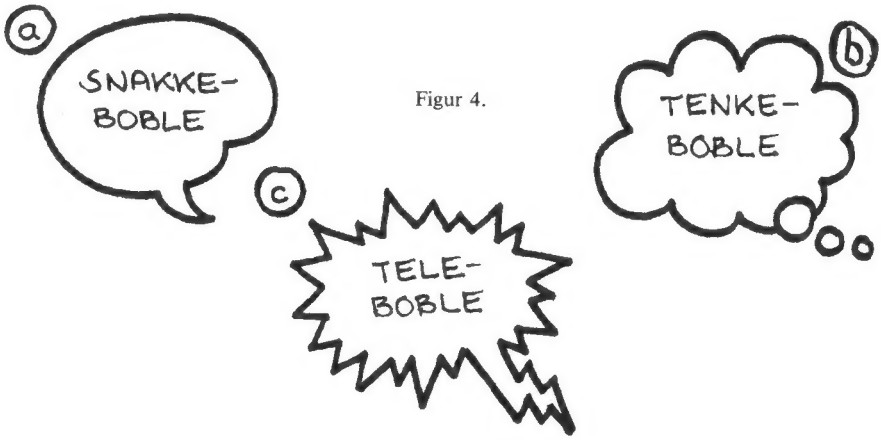

Figur 4.

mes så den står «i samsvar» med den som snakker. Dette kalles en karakteriserende boble. (Den forekommer nokså sjelden.) Fig. 5 viser et eksempel fra «Asterix og Kleopatra».

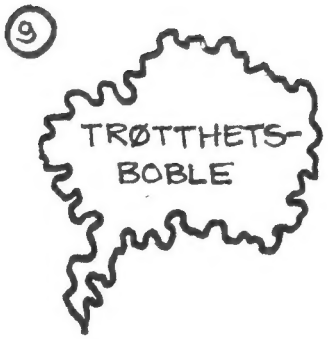

De forskjellige boblene har gjennomgått en lang utvikling, og det skjer fremdeles forandringer, så bruken er ikke helt konsekvent. Som eksempel kan nevnes at skrikboblen og teleboblen er til forveksling like i enkelte serier (se fig. 4 c og d). Hvis du velger å bruke den skrikboblen som har buede linjer (fig. 4 e), går

du klar av problemet.

Teleboblen krever også en kommentar. Den brukes som kjent for å markere lyd fra en eller annen form for høyttaler. (Høyttaleren kan godt sitte i et eller annet apparat som radio, TV eller telefon.) Teleboblen er egentlig en markert boble, men etterhvert har den kommet så mye i bruk, og har fått et så spesielt bruksområde, at den kan betraktes som en egen kategori, på linje med snakkeboblen og tenkeboblen.

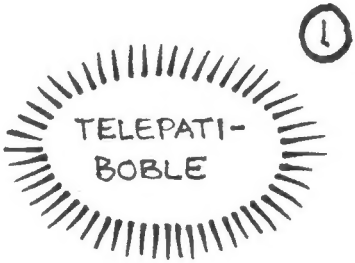

I science fiction-serier kan det dukke opp skapninger fra en annen verden. Da er karakteriserende bobler midt i blinken. Telepatiboblen (fig. 4 l) kan også være aktuell i slike serier. Mange slags bobler har vært brukt for å markere tankeoverføring, men denne er vel best kjent.

I enkelte tilfelle kan det være aktuelt å koble sammen bobler. Dette går bra så lenge du passer på at kombinasjonen virker naturlig og logisk. Fig. 4 m viser en tenkeboble som går over i en snakkeboble. Snakk som går over i skrik eller hvisking, og hvisking som går over i snakk, er eksempler på andre mulige kombinasjoner.

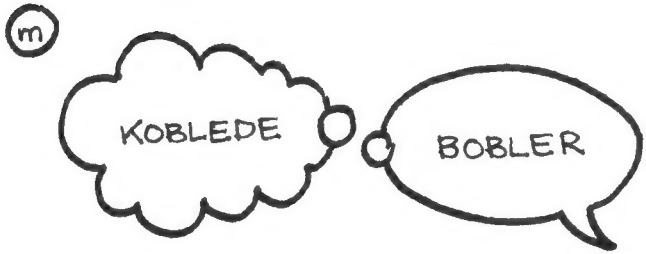

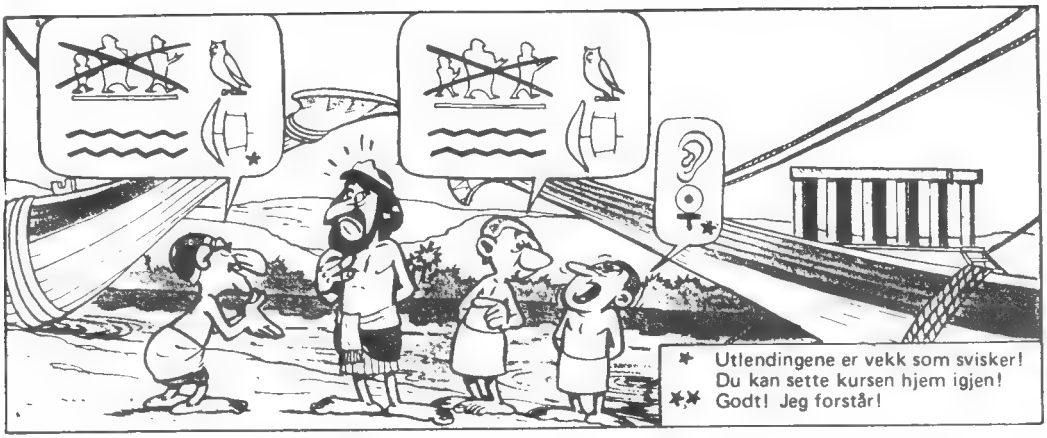

Figur 5. Karakteriserende boble.

LITTERÆRE VIRKEMIDDEL

De virkemidlene vi har sett på hittil, har en helt sentral funksjon i tegneseriene. De har blitt utviklet i takt med mediet og er nå en viktig del av selve formspråket.

Men det forekommer også andre virkemiddel, som er nærmere beslektet med det vi finner i skjønnlitteratur forøvrig. Jeg har valgt å kalle disse for «litterære virkemiddel». Det er kanskje ikke noen presis betegnelse, men sett fra et tegneseriesynspunkt er den dekkende for denne tredje og siste hovedgruppen av virkemiddel.

Vi ser først på fire virkemiddel som blir mye brukt i romaner og noveller: Gjentagelser, symboler, sammenligninger og kontraster. Vi kan igjen bruke Asterix-albumene for å finne eksempler. Hvis vi ser alle albumene under ett, har vi et typisk eksempel på bruken av gjentagelser: Ved diverse anledninger forsøker skalden Trubadurix å framføre sine kvad, og hver gang blir han brutalt stoppet i forsøket, for sangen hans oppfattes som redselsfull. Mønsteret er det samme hver gang, bare med små variasjoner.

Så har vi sjørøverne som dumper borti Asterix og Obelix i all verdens farvann. Det ender ubønnhørlig med totalforlis for sjørøverskuta,

Figur 6.

Figur 7.

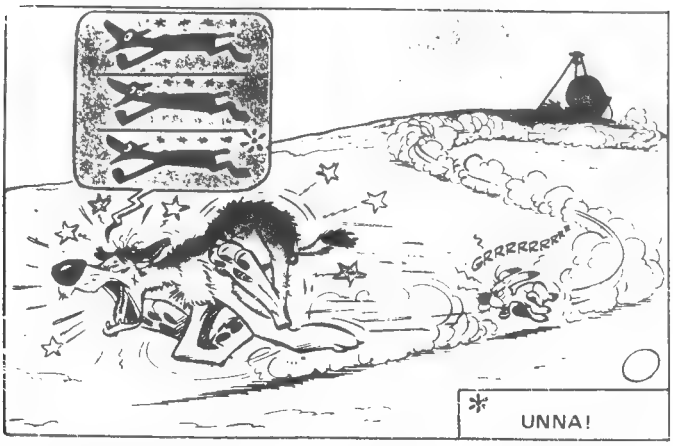

men alltid med en ny og overraskende vri (fig. 6). Når det gjelder symbolbruk i tegneserier, er det straks mer innfløkt. Symboler kan tolkes på mange vis. Men vi kan jo trekke fram hunden til Obelix, Idéfix, som kanskje kan betraktes som et symbol på gallerne, og da særlig Asterix og Obelix. — Alltid full av pågangsmot, og ikke redd for å slåss mot overmakten (fig. 7).

Kontraster er det mange av, Obelix er stor og tykk, mens Idéfix er bitte liten. Kontrasten mellom Asterix og Obelix er også nokså påfallende.

Et virkemiddel som kan gi mange artige poenger er «sammenligning». Vi ser av og til forhold fra vår egen tid overført til miljøet omkring gallere og romere. Det kan være arbeidsforhold, kommunikasjon og fornøyelsesliv, for å ha nevnt noe (fig. 8).

Det er kanskje noe lettsindig å knytte så direkte forbindelser mellom tegneserier og annen litteratur som jeg har gjort her, men jeg tror det er viktig å være oppmerksom på fellestrekk mellom mediene.

Det må nevnes at det fins virkemiddel som vanskelig kan plasseres i noen av de hovedgruppene vi har sett på. Disse kommer vi tilbake til i forbindelse med en oppsummering senere. Da skal vi dessuten ta et tilbakeblikk på de andre virkemidlene og betrakte dem samlet. Vi skal også prøve å plassere virkemidlene i «det totale seriebildet». Neste tema i vår vandring blant «tegneserienes byggeklosser» er «Billedkomposisjon». Mulighetene her er nesten uten grenser, hvis vi lar fantasien få fritt spillerom. Men i tillegg til fantasi, bør vi ha en del kunnskaper om hva som skjer med et bilde hvis vi varierer valg av utsnitt, avstand til motivet eller kameravinkel.

Dette og mye mer skal vi gå gjennom neste gang.
På gjensyn!

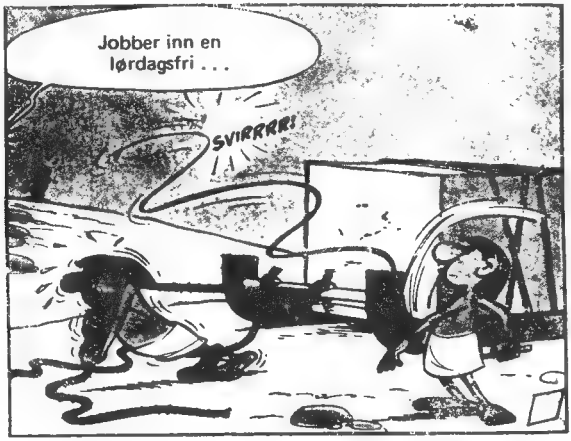

Figur 8. Forhold fra vår tid overført til det gamle Romerriket.

RETTELSER

Av Borivoj Dovniković (Bordo) og Gunnar Strøm er vi blitt gjort oppmerksom på at det var noen feil i Tor Ødemarks reportasje fra tegnefilmsymposiet i Stockholm i forrige nummer.

Bordo har ikke laget filmene Big Meeting og The Fly. Bak disse står henholdsvis Walter og Norbert Neugebauer og Aleksander Marks/Vladimir Jutriša. Bordo brukte filmene til å illustrere foredraget sitt om Zagreb-skolen i jugoslavisk tegnefilm.

Jimmy Murakamis When the Wind Blows er ikke en "gag-cartoon", men et utdrag av noe som skal bli en helaftens tegnefilm. Akkurat som Snowman var bygget på Raymond Briggs' tegneserie Snømannen, bygger When the Wind Blows på en Briggs-serie av samme navn.

La Plante av Joyce Borenstein og Thomas Vamos er ikke en ren live-action-film, men en blanding av animasjon og spillefilm. Planten er animert, mens resten er live action.

Og på side 70 skal det ikke dreie seg om "The Swingle Sisters". Det skal selvfølgelig stå The Swingle Singers.

red

Arbeidsstedet til Jack Kamen skal vi gå fort forbi. I diverse artikler i Tekst & Tegning er det blitt så presist og detaljert beskrevet at det ville blitt en reprise for eventuelle nye lesere. Vi skal nøye oss med å si at han arbeideet for EC, Bill Gaines' mytebelagte forlag.

Av EC's mange glimrende utgivelser innen skrekk, science fiction, krim, humor og krig, var det i de 3 første kategoriene man fant Jack Kamens arbeider. Personlig synes jeg han gjorde sine aller beste arbeider i krim-og skrekkhistoriene, for i science fiction heftene ble han overgått av Wallace Wood.

Det har hersket uenighet om hvem av tegnerne hos EC som tegnet de peneste jentene, om det var Al Feldstein, Wallace Wood eller det går alltids an å leve på minnene samt på de seriene de allerede har tegnet, og som alle har en plass i tegneseriehistorien.

Når man hører Kamens meninger om tegneserier, er det med forbauselse vi kan lese intervjuet med Bill Gaines i forrige nummer av Tekst & Tegning. Kamen er i Gaines' øyne en av de to eneste som det kanskje ville være mulig å få tilbake til EC for på nytt å gjenskape EC-revolusjonen. Hvorvidt dette stemmer, får vi vel aldri svar på, men refleksjonene er interessante.

I stedet for å bevege oss dypere inn i Jack Kamens personlighet og kunst innledningsvis, er det bedre å la ham selv svare på spørsmål om dette. Det eneste som bør nevnes er hans

JACK KAMEN

Jack Kamen. Den allmenne mening har gått i Jack Kamens favør, men det er det selvfølgelig den individuelle smaken som avgjør. Og hadde det ikke vært det, ville vi alle vært forelsket i den samme piken i virkeligheten også.

Jack Kamen har ikke arbeidet med tegneserier bestandig. Han begynte tidlig og la opp tidlig, til fordel for arbeid som han mente var mer givende. I det etterfølgende intervju med Kamen vil den siden av ham bli nærmere belyst.

Kamens arbeider finnes i en rekke amerikanske serieblader, hovedsakelig fra perioden før han begynte å arbeide for Bill Gaines, altså i slutten av førti-årene. Men det var først etter at han begynte der, i EC, at hans navn fikk skikkelig klang i tegneseriekretser. At Jack Kamen trakk seg fra tegneserietegning etter hvert, er ikke noe spesielt fenomen. Frank Frazetta, Bernard Kriegstein og Graham Ingels er kollegaer av Kamen som også fulgte andre veier. Det er selvfølgelig et tap for tegneseriekunsten når stjerner av slike kaliber trekker seg ut, men tegnestil.

Når man sammenlikner Kamens skrekkhistorier med for eksempel Graham Ingels', synes Kamens streker så rentegnede at det nærmest grenser til det fotografiske. Derfor virker også hans piketegninger så rene og delikate at de vinner «EC's missekonkurranse». Denne rentegningen utelukker en del detaljer som andre tegnere kunne eller ville ha flettet inn, men man savner aldri noe i hans serier. At Jack Kamen tegnet en del romantiske serier før han startet hos EC, forbauser oss ikke. Der kommer nemlig tegnestilen hans 100% til sin rett. Det gjorde den i EC også, for Feldsteins og Gaines' politikk var å skrive serier beregnet spesielt på den enkelte tegner og hans tegnestil. Derfor står Kamens serier for seg i EC's historie, som alle de andre tegnernes serier gjorde det. Alle fikk sin individuelle stilart både tegnemessig og innholdsmessig.

TØ: Vil du fortelle meg litt om familien din?
JK: Jeg har en bror, ellers ingen andre søsken. Min far kom til Amerika som emigrant fra Russland. Han kom som ballett-danser, men fikk jobb i et klesfirma hvor han hadde med design av klær å gjøre. Foruten mine fem år som kunststudent, var det fra min far jeg arvet talentet som tegner.

Min mor var også av russisk herkomst. Hun hadde ikke noen spesielle kunstneriske talenter, og har alltid vært husmor.
TØ: Hvilke tegneserier hadde du som favoritter da du var liten?
JK: Faktisk leste jeg ikke tegneserier, hvor utrolig det enn kan høres.
TØ: Hva var det da som fikk deg til ikke bare å lage serier, men tegne serier på heltid?
JK: Eventyrbøker og andre barnebøker solgte ikke. Forlagene gikk etter hvert konkurs. Så lengtet faktisk etter å forlate tegneseriene til tross for at det var en mye enklere måte å tjene penger på. —(og **bare** som levebrød i og med at prisene for tegneseriekunst alltid har vært **betraktelig lavere.**)
TØ: Du kan da umulig ha tegnet alle de seriene du gjorde uten noen som helst interesse?
JK: Neida, litt interesse hadde jeg selvfølgelig av det.
TØ: På hvilken måte? Vil du si at denne perioden var totalt bortkastet, eller gav det deg noe personlig?
JK: Øvelsen og treningen var uvurdelig. Det var egentlig en uerstattelig skole, på den måten at hvert panel var et bilde som skulle komponeres. Det var ikke en konstant øvelse i å tegne den menneskelige skikkelse utallige ganger hver dag, som man må i mange andre jobber.
TØ: Kan du fortelle litt om det studioet du ar-

Tor Ødemark

INTERVJU GJORT MED JACK KAMEN I NOVEMBER 1982

det endte med at jeg bare fulgte med stimen.
TØ: Det er ikke så mye av det stoffet du tegnet før du begynte hos EC, som er kjent. Du tegnet blant annet enkelte covere, du tegnet også historier for «Mysteries — Weind and strange» alene, og «True-to-life Romances» sammen med Al Feldstein under EC-perioden. Et hefte fra 1975, «Cowpuncher», har et cover som du har tegnet. Kan du fortelle litt om disse, og om perioden før du begynte hos EC?
JK: Jeg beklager, men jeg kan ikke huske noe av det. Det jeg tegnet før jeg begynte hos EC, har jeg fullstendig glemt. Og med hensyn til de titlene du nevner, tror jeg egentlig aldri jeg har vært borti noen av dem. Jeg kan ikke huske noen av dem i hvert fall.
TØ: Før du begynte hos EC, lagde du skulpturer og malte til bruk i teatre. Du malte landskaper til bakgrunner, ved siden av at du tegnet illustrasjoner til detektivbøker og cowboyhefter. Hva er fordeler og ulemper ved denne former for illustrering sammenlignet med tegneserietegning?
JK: Maling og tegning i reklameøyemed og for reklameselskaper, eller for utgivere av finere kunst er mye mer tilfredsstillende for meg. Jeg beidet for før du kom til EC, og hvor du traff Al Feldstein?
JK: Al tusjet mine serier i den tiden. Hvis jeg ikke husker feil var det et 8-manns studio. Al var den første som forlot studioet og gikk over til EC. Da han ble redaktør der, ansatte han meg med en gang. Jeg jobbet freelance før jeg ble fast ansatt.
TØ: EC hadde en veldig åpen linje overfor leserne sine, ved blant annet å presentere alle tegnerne gjennom et bilde og en kort biografi, ved siden av at de hele tiden ba om reaksjoner på seriene og bladene fra leserne. Hvordan likte du denne politikken?
JK: Det er klart at det er en fordel å høre hva publikum mener, men jeg tror allikevel jeg må ta med ulempene. Så noen ganger var det bra, andre ganger ikke. Det er alltid to sider av en sak!
TØ: Hvordan var ditt samarbeide med Al Feldstein?
JK: **Meget**, meget godt. Vi var bestevenner i mange, mange år. Men det gjaldt ikke bare Al. Også Bill Gaines og jeg arbeidet veldig nært sammen, så samarbeidet totalt var alle tiders.
TØ: I «Tales from the Crypt nr.31» presenter-

te du deg selv i en skrekk-historie, som starter opp på Gaines' kontor. Hvorfor var dette din åttende Crypt-historie, og ikke din første?

JK: Det husker jeg ikke, men det var vel blant annet idéen som kom først etter at jeg hadde vært ansatt hos EC en stund, med andre ord: «blitt varm».

TØ: Hvordan reagerte Gaines og Feldstein på dine beskrivelser og tolkninger av dem?

JK: Vi tok aldri slike ting seriøst, og karikaturer av kollegaene gikk til stadighet igjen i EC-seriene, så det bare lo vi av.

TØ: Var det Bill Gaines og Al Feldstein som hadde ideen til den historien også?

JK: Ja, det var Al og Bill.

TØ: Historien vi snakker om, som du kalte «Kamen's kalamity» er en av de personligste seriene som noen gang ble utgitt av EC, og også en av de mest spesielle.

JK: Ja, det er mulig det. Det var som sagt Al og Bill som kokte i hop historien. En av grunnene til det var at jeg ikke var av de ledende «skrekk-tegnerne» på den tiden, og de prøvde begge to å få meg til å legge mer «tæl» i arbeidene mine.

TØ: Det har i mange år vært et mysterium rundt historien «The Man who was Killed in Time», som var signert av Jack and Bart Kamen. Men for noen år siden løste du selv mysteriet ved å fortelle at din sønn, Bart, hadde lekt seg på tegnebrettet. Men kan du peke på noe som helst i den historien som Bart har tegnet?

JK: Nei, Bart har aldri kunnet tegne en strek. Og jeg kan ikke huske om det ble noe merke på serien eller ikke. Bart var bare fire år på det tidspunktet, så han husker nok ikke selv heller.

TØ: Det har blitt sagt om Al Feldstein at han «nedla kremen av sitt talent i science-fiction-seriene». Kremen av ditt talent må kunne sies å ha blitt nedlagt i «Crime suspenstories» og «Shock suspenstories». Vil du si deg enig i det?

JK: Ja, jeg skal være enig med deg i det.

TØ: Du tegnet krim, science-fiction og skrekk, og for humor-heftene. Hva var det du likte best å tegne?

JK: Jeg likte science-fiction best.

TØ: Hadde du noen av idéene til historiene du tegnet, eller sto du kun for selve uttegningen av seriene?

JK: Jeg hadde ingenting med idéer til seriene å gjøre. Det var Al som pønsket ut disse.

TØ: Hadde du og dine kolleger mye med hverandre å gjøre i fritiden, jeg mener selskaper, sammenkomster o.l.?

JK: Nei, ikke noe særlig. Etter arbeidet gikk vi hver til vårt, så det ble lite samvær utover det vi så til hverandre på kontoret.

Kamen er kjent for sine tegninger av kvinner. Denne historien fra *Weird Fantasy* nr. 16 handler om en mann som er strandet på en asteroide. Varmen og ensomheten får ham til å fantasere, og i sine hallusinasjoner ser han alskens kvinner.

TØ: Mange med meg mener at de tegnerne og kunstnerne som jobbet for EC i perioden 1948 til 1955 var den største, samlede gjengen med talenter tegneserieindustrien noengang har sett. Så dere mye på hverandres arbeider? I så fall: Hvem vil du si var de største tegnerne hos EC?

JK: Det måtte bli Frank Frazetta og Bernard Kriegstein hvis jeg skulle plukke ut noen. De er begge glimrende på hver sin måte, så det går egentlig ikke an å sammenligne dem. De gjorde som meg, begge to; forlot tegneseriene og ble illustratører.

TØ: Det er blitt sagt at ditt vesentligste bidrag til EC var konservativ kunst som fungerte som en forandring i «tempoet» sammenlignet med de andre tegnernes mer dramatiske stilarter. Dette gav serieheftene en annen struktur og et annet innhold, mer som en antologi bestående av fire en-akters skuespill. Hva er din mening om det?

JK: Jo, jeg skal si meg enig i den analysen. Hver og en av oss var individualister, Wallace Wood var science-fiction-serienes mester, Graham Ingels var skrekkens. Vi hadde alle våre stilarter og særegenheter.

TØ: Du har en meget stø, klar strek, og personlig synes jeg ofte det er synd at den nesten skjules av farvene. Så personlig synes jeg dine serier gjør seg best i svart/hvitt. Hva mener du selv?

JK: Ja, jeg er enig med deg i det. Men det er ikke bare meg det gjelder, for de fleste serier blir redusert under farveleggingen. Svart/hvitt gir ofte en dramatisk, særegen effekt, som gjerne blir skjult dersom ikke farveleggingen og trykken er førsteklasses.

TØ: Hva finner du viktig når du skal bestemme strukturen i en tegneserieside?

JK: En tegneserieside skal øyeblikkelig tiltale leseren. Det er det første og viktigste punktet. Dessuten skal øyet trekkes til siden generelt, ikke bare det siste eller de to siste panelene. Vinklene, la oss kalle det angrepsvinklene, er viktige for at siden skal bli interessant og iøynefallende, og det er nettopp her, mener jeg, at det er viktig å kunne se det hele i perspektiv slik at du på forhånd vet hvordan siden blir seende ut.

TØ: Det er blitt sagt at dine kvinner (i tegneseriene) har mye til felles med de Wallace Wood tegnet. Hva er din mening om det?

JK: Etter min mening var det ikke likhet i det hele tatt. Hvis Wally lagde noen «gode», må han ha kopiert mine.

TØ: En av dine beste historier syns jeg er «Dean Right» fra Shock Suspenstories nr. 6. Den handler om en dame ved navn Cathy som blir

Science fiction var Jack Kamens yndlingsgenre, og han kunne lage fryktinngytende rommonstre. Dette er sluttbildet i historien om mannen som hallusinerte om kvinner.

THE CREATURES CAME FROM THE SHIP! THEY STOOD SILENTLY, STUDYING THE RAVING HUMAN! THERE WAS NOTHING NEAR MARTIN! HE KNELT, KISSING THE BARE HOT ROCK-SURFACE... SCREAMING...
JEAN... SOB... JEAN!
HE IS COMPLETELY MAD, NOW, CZUK!
HE WILL NEVER TELL THEM WHAT HE SAW, TRARK!
THE END
6

SO JACK SET TO WORK ON HIS FIRST HORROR STORY!
A WEEK LATER...
WELL, HERE IT IS! AND WHILE YOU'RE LOOKING IT OVER... D'JA EVER HEAR THE JOKE ABOUT...
NOT NOW, JACK!
AWFUL! TERRIBLE! WHO EVER HEARD OF A CHARMING... SWEET-LOOKING VAMPIRE!

I *Tales from the Crypt* nr. 31 spiller Kamen hovedrollen i en av sine egne historier. Serien handler om hans problem med å omstille seg fra lekre romantikkserier til skrekkhistorier. Det ender med at han går så opp i det at han har mareritt om seg selv som varulv. Men før det må han gjennom mange refusjoner. Fra venstre: Kamen, Al Feldstein og EC-sjefen Bill Gaines.

fortalt av en spåkone at hun vil arve 25.000.- dollars, og at hun er nødt til å gifte seg med en boms for å få det. Eller heller, han arver det og dør rett etterpå. Hun blir ikke fortalt at hun, som eier av pengene blir drept av ham, slik at han arver dem fra henne igjen. Kan du huske denne historien?

JK: Jeg beklager, men igjen er jeg nødt til å skuffe deg; jeg er ikke i stand til å huske den. Al Feldstein er den som burde kunne svare på alt sammen, for det var han som sto bak all skrivingen.

TØ: I Weird Science hadde du flere historier, i alle fall tre, om marionetter. Blant dem var det èn som bygget på en roman av Ray Bradbury. Var det deg som i utgangspunktet hadde ideene til disse marionettene, eller var det Bradburys idé?

JK: Det var Bradburys idé. Som nevnt tidligere hadde jeg ingenting med manuskriptene å gjøre; jeg bare gjorde tegningen.

TØ: Hvordan var arbeidsforholdene i EC?

JK: Jeg har alltid arbeidet i mitt eget studio, så det er lite jeg kan fortelle om arbeidsforholdene. Det eneste jeg kan si er at alt fungerte bra. Al og Bill arbeidet sammen i tilsluttende rom, og kom veldig godt ut av det med hverandre, noe som samarbeidet og resultatene tydelig viste.

TØ: Hvordan var Harvey Kurtzman som redaktør sammenlignet med Al Feldstein?

JK: Det er en kjent sak at Kurtzman nedla et enormt arbeide i de to bladene han redigerte, «Frontline Combat» og «Two-fisted Tales». Det skal være sant at han på grunn av den enorme bakgrunnskunnskapen og detaljrik-

dommen han underbygde seriene med, sjelden eller aldri holdt en deadline, mens Feldstein, som det arbeidsjernet han var, med 7 utgivelser i stedet for to, **aldri** overskred en deadline.

TØ: Hvor mye betød forskning og granskning for «Frontline Combat» og «Two-fisted Tales»?

JK: Det vet jeg egentlig ikke. Jeg jobbet aldri for noen av de utgivelsene, og altså heller aldri for Harvey Kurtzman.

TØ: Påvirket dere hverandre i og med at dere var en «gjeng» som bidro med stoff til de samme heftene?

JK: Jeg tror ikke det. Vi hadde våre tegnestiler og våre egne måter å jobbe på, så når vi fikk manuskriptene, var det som en oppgave som måtte løses individuelt. Men Alex Raymond og Hal Foster var «gudene».

TØ: Hadde dere stor frihet og innflytelse på manusforfatterne (i dette tilfelle Al og Bill)?

JK: I EC var det ikke nødvendig med noen innflytelse i særlig grad, da manuskriptene ble skrevet og tilrettelagt spesielt for den enkelte tegner.

TØ: Sensuren som fulgte Frederick Werthams bok «Seduction of the innocent», hvor bundet ble dere av den?

JK: Jeg forlot tegneseriene og tegneseriebransjen på det tidspunktet, så det var noe jeg ikke fikk føling med.

TØ: Lagde du noen tegneserieomslag for EC?

JK: Ja, jeg tegnet noen omslag for Weird Science og Crime Suspenstories, men jeg husker ikke hvor mange.

TØ: Det finnes enkelte signaturer i EC-seriene som ikke stammer fra de faste bidragsyterne. I Weird Science nr. 9 har en viss Olesen signert en serie som het «The Slave of Evil», Sid Check, Harry Harrison, Fred Peters og Roussos er andre. Hadde du noe med noen av disse å gjøre?

JK: Nei, alle sammen må ha dukket opp etter at jeg forlot EC, så navnene er helt ukjente for meg.

TØ: Maurice de Bévère, («Morris») hadde en del med EC å gjøre. Han tegner i dag **Lucky Luke** her i Europa. Han bodde i USA fra 1948

Avslørende bilde av Bill Gaines i *Tales from the Crypt* nr. 31.

A LITTLE HUMMING SOUND. THE ATTIC LOCK MELTED. THE DOOR OPENED. MINK PEERED INSIDE...TALL BLUE SHADOWS BEHIND HER...
PEEKABOO!
-THE END-
7

Ray Bradbury skrev manuskript til enkelte av Kamens science fiction-serier. Dette er sluttbildet i en historie om hvordan marsboerne allierer seg med barna når de planlegger sin invasjon av jorda. De voksne tror det hele bare er en barnelek, og når de endelig oppdager den rette sammenhengen, er det for sent .....

til 1954. Traff du ham noen gang?

JK: Nei, jeg har aldri møtt ham.

TØ: Hva var grunnen til at du tegnet så mange skrekk-serier? Det var jo science-fiction-seriene du likte best?

JK: Det var alle historier som ble skrevet for meg. Med andre ord, jeg tok et oppdrag for en arbeidsgiver som enhver freelance, uansett hva mine innerste ønsker var. (For da hadde jeg ikke vært i den bransjen i det hele tatt.)

TØ: Har du noen favoritt-serie blant dine egne EC-serier?

JK: Nei.

TØ: Har du tatt vare på noen av de gamle serieheftene som inneholdt dine historier?

JK: Ja, faktisk. Jeg har fremdeles enkelte hefter fra «Pictofiction»-tiden — like før sensuren satte inn.

TØ: Hva med originaler av dine serier?

JK: Nei, jeg har ingen av originalene mine.

TØ: Hvilke tegneserier foretrekker du i dag?

JK: Ingen. Jeg har ikke noe forhold til tegneserier lenger, etter at jeg sluttet hos EC og gikk over til å jobbe som illustratør.

TØ: Og nå maler du altså. Kan du fortelle litt om hva slags maling du driver med?

JK: Inntil for ganske kort tid siden malte jeg bilder til reklamebruk og kalendre og slikt, hovedsakelig for større amerikanske firmaer som Pan American Airways, Mack Trucks, Smith Corona Typewriters etc. Men jeg har siden trukket meg tilbake, så nå maler og tegner jeg bare akkurat det som tiltaler meg.

TØ: Hva vil du si er ditt fineste øyeblikk gjen-

Forts. s. 23

FRANSK TEGNESERIEINDEKS 1982

De franske forlagene utgir hvert år kataloger over sine varer. Nedenfor har jeg en kort oversikt over to av forlagenes tegneserier i nevnte kataloger.

DUPUIS 1982

Agent 212
Archie Cash (hittil utkommet 7 album) norsk: «Archie Cash» (Serie-album).
Benoit Brisefer *
Bidouille et Violette *
Bobo
Boulouloum et Guiliguili (hittil 4 alb.) norsk: «Jungel Kid»
Boule et Bill *
Carte Blanche
Buck Danny (hittil 40 alb.) norsk: «Buck Danny» (Triumf-serien)
Docteur Poche *
Franka
Gaston Lagaffe (hittil 13 alb.) norsk: «Skøyer Viggo» *
Gênial Olivier
Germain et nous
Gil Jourdan
Hermann *
Isabelle *
L'Histoire en bandes dessinées *
Jerry Spring (hittil 17 alb.)norsk: «Jerry Spring» (Colt)*
Jess Long
Johan et Pirlouit *
Les Krostons
Pauvre Lampil
Lou
Lucky Luke *(- noen er satt sammen til bøker)
March Lebut et son voisin *
Marc Dacier
Les meilleurs récits du Journal de Spirou *
Natacha
Papyrus *
La Patrouille des Castors
Paul Foran
Péchés de Jeunesse *
Les Petits Hommes *
Poussy *
Sammy (hittil 14 alb.) norsk: «Sammy»
Les Schtroumpfs (hittil 10 alb.) norsk: «Smurfene» *
Le Scrameustache *
Sibylline (hittil 7 alb.) *
Sophie *
Spirou, Fantasio et le Marsupilami norsk: «Sprint» * Nr. 1-19 og 24 er av Franquin, resten av Fournier. Det er utkommet 29 album.
Tif et Tondu (hittil 29 alb.) norsk: «Tim og Tomas» (Triumf)
Timour
Les Tuniques Bleues (hittil 18 alb.) norsk: «Blåjakkene». Nr. 1, 2, 3, 4, 9, 10 er laget av Salvérius og Cauvin, resten er av Lambil og Cauvin.
Valhardi *
Vieux Nick (hittil 23 alb.) norsk: «Gamle Nick» (Triumf)
Wofi
Yoko Tsuno (hittil 11 alb.) norsk: Yoko Tsuno *
Albums reliés du journal Spirou (samlealbum for Spirou-heftene)

Mange av albumene er innbundet (albums Cartonnés), men noen er i vanlig album-form (albums brochés). Jeg har satt en stjerne bak de som er innbundet.

CASTERMAN 1982

Diogène
Rup Bonchemin
Capitaine Ketchup
Yakari
Cotesse de Ségur
Les Toyottes
Les 4 as
Chevalier Ardent
Les Peaux-rouges (hittil 8 alb.) norsk: «Rødhudene» (av Hans Kresse)
Le Monde D'Hergé (Det er tre forskjellige serier: *Tintin, Jo et Zette* og *Quick et Flupke)*
Archives Hergé:
Tintin au pays des soviets (faksimilie av 1930 utg. 148s.)
Tome 1 (*Tintin* 1929-1931, 420 s.)
Tome 2 (*Quick et Flupke,* 260 s.)
Tome 3 (*Tintin* 1932-1934-1936, 420 s.)
Tome 4 (*Tintin* 1937-1938-1940, 420 s.)
Cori le Moussaillon
Alix
Lefranc
Les grands romans de la B.D. (Hugo Pratt)
Tardi

Øivind Braaten

RUSSEL MANNING

Russ Manning ble født 1929 i Van Nuys, Sør-California. Han begynte tidlig å interessere seg for tegning, og begynte på en kunstskole da han var ferdig med High School. Han gikk på Los Angeles Art Intitute. Manning jobbet som tegner for et lite filmselskap før han måtte i militæret. Det var meningen at han skulle i Korea-krigen, og han ble derfor sendt til Japan for å dra videre derfra. Men heldigvis slapp ham å delta i krigen. Isteden tegnet han for militæret, serier for militære aviser m.m.

Da han var ferdig med militæret i 1952 hjalp vennen, Jesse Marsh ham med å få jobb som serietegner hos Dell Publications. Han begynte med serien *Brothers of the Spear,* i Norge kjent som *Spydets Brødre.* (Serien kom på norsk i 60-årene og gikk da i TARZAN.) Manning tegnet sin første Tarzan-serie allerede i 1953.

På 60-tallet tegnet Manning *Korak, son of Tarzan* og *Magnus, Robot Fighter A.D. 4000.* Han tegnet Magnus fra 1963 til 1968. Denne serien gikk på norsk i sitt eget blad (Robot) 1968-69.

Det var i november 1965 at Manning for alvor begynte å tegne Tarzan. Han jobbet da for hefter som *Tarzan Comics, Tarzan's Jungle Annual* og *Tarzan of the Apes.* I 1967 begynte Manning å tegne de såkalte Tarzan Daily Strips (avis-versjonen). Han måtte derfor slutte de vanlige hefte-seriene, og Korak-serien ble overtatt av Dan Spiegle.

John Celardo, som hadde laget søndagsversjonen av Tarzan fra 1954, overlot denne til Manning i 1968. Og da Manning sluttet med avis-versjonen i 1972, fortsatte han med søndags-versjonen og enkelte Tarzan-album spesielt for det europeiske markedet. Manning sluttet også med søndagsversjonenn sommernen 1979, og det var Gil Kane (virkelig navn: Eli Katz) som fortsatte med denne delen av Tarzan. Mannings tegnestil er ren og klar, og mange fans setter stor pris på disse seriene. Foruten de seriene som allerede er nevnt har han også tegnet en del serie-versjoner av forskjellige filmer og TV-serier. Disse kom i Four Colour-serien, og jeg nevner i fleng: *77 Sunset Strips, My favourite Martian, Ricky Nelson, The Danny Thomas show, Rawhide, Johnny Mack Brown, Ben Hur* og *Rob Roy.*

Kilder:

Tarzan nr. 13/76
The World Encyclopedia of Comics
Tegneserienes Hvem-Hva-Hvor
The Comic Book PRICE GUIDE (Overstreet)
Comixene 40

Legg merke til at
Magnus minner om Tarzan.

INDEKS OVER RUSS MANNING PÅ NORSK

KORAK-SERIEN: Nr. (1 og 4?), 2, 3, 5x, 6, 7, 8x, 9, 10x, 20, 22, 29, 39xx
JUNGEL-SERIEN: Nr. 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 45, 46, 52, 53, 54, 55, 56x, 57x
TARZAN: Nr. 9, 10, 11, 12, 13/1972, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24/1976 (noen reprints, men hovedsaklig «nye» serier), 1, 2x, 3x, 4x, 5x, 7x, 12xx, 13xx/1977, 21xx/1978
TARZAN & CO: Nr. 1 (Julehefte 1971) «Tarzan's villdyr», nr. 3/1976 «Maharen fra Pellucidar»
GAVEALBUM 1975: «Gudenes vugge»
SUPERALBUM 1976: «Pellucidar-landet i jordas indre»
GAVEALBUM 1977: «Dyretemmeren»
GAVENUMMER 1978: «Termittmennene og Opars hemmelige skatt»
GAVEALBUM 1979: «Fortidsuhyrene fra Dødens sump»

DEN STORE TARZAN-BOKEN Nr. 1 (1971)
DEN STORE TARZAN-BOKEN Nr. 3 (1974)

TARZANS JUNGELBOK Nr. 1 (1971, pocket)
TARZANS JUNGELBOK Nr. 2 (1971, pocket)
TARZANS JUNGELBOK Nr. 4 (1972, pocket, bare en hist.)

KORAK & CO 2/1976
KORAK EKSTRA 1977 «Amazonkrigerne»

ATLANTIC SPECIAL Nr. 1, 3, 5 og 8

BRØDRE AV SPYDET: Jungelserien 1-37 (usikkert), 39, 40, 93xx, 95xx, 97sxx, 99xx, 103xx, Tarzan 1/1972, Korak nr. 20

x: laget av andre artister i samarbeid med Manning
xx: reprints
reprisene av brødrene med spydet er forkortede utgaver.

Indexet er ikke komplett, det er bare ment å være en pekepinn om hva Manning har kommet med på norsk.

Jostein Haugen

Forts. fra s. 20

nom årene?
JK: Den dagen jeg ble far til to tvillinger.
TØ: Dine fremtidsplaner?
JK: Å fortsette å gjøre det jeg gjør i dag; bare tegne og male det jeg har lyst til å tegne og male.
TØ: Har du noen gang tenkt på å gå tilbake til tegneseriene?
JK: Nei, aldri.
TØ Til slutt; jeg vet at mange er interessert i å høre om utstyret du bruker (og brukte) når du tegner.
JK: Jeg bruker Cruor quill pennesplitter når jeg rentegner. Ved pålegging av farger og tusj bruker jeg en nr. 2 Winsor Newton vannfarvepensel, svart tusj, samt opak-hvit.

Når jeg maler, bruker jeg akrylfarver, siden de kan brukes til olje- såvel som til vannfarver.

Det er lite trolig at vi får oppleve at Jack Kamen går tilbake til tegneseriene. Til det er han altfor tilfreds med den jobben har har, og den kunsten han lager. Et spørsmål man kan stille seg er hvorfor så mange serietegnere trekker seg ut for å finne andre sider av kunsten å livnære seg på. Et svar er selvfølgelig ofte økonomiske årsaker. Men når tegnere i Kamens situasjon tjener like gode penger på enklere arbeid, melder spørsmålet seg med fornyet kraft. Dessuten ser vi mange eksempler på at tegnere som tidligere har laget tegneserier, ikke engang vedkjenner seg dem. Og det er enda verre. Men det er også straks en helt annen historie.

SMØRBUKK
– i humorens og kultur

DEN STORE SMØRBUKKFESTEN av Olav Norheim.

-Dette er ein historisk dag som vil setja kraftige spor. Slaga på Stiklestad og ved Svolder vil synast som små granne-tretter heretter. Riksseta på Eidsvoll vil meir likna ein bruskork-samlande guteklubb i samanlikning. Det einaste som vil kunne måla seg i Noregs-soga er at kong Sverre tala Roma midt imot.

Med desse kraftige festtaleorda av Håkon Drage vart Smørbukks Vener høgtideleg skipa i Rauland 2. helga i oktober, og eit arbeidsutval er no i full gang med å førebu aktiviteten til dette nye venelaget.

"DYTTE-KLUBB"

-Kvifor eit venelag for Smørbukk, initiativtakar Håkon Drage?

-Nett som teikneseriefiguren Smørbukk var ein pioner då han byrja i Norsk Barneblad i 1938, ni år før Donald kom til landet med Marshallhjelpa, er teikneserien eit viktig forum for norsk kultur og norske born i dag. Og Smørbukks Vener vil arbeida for den gode norske teikneserien for born, og for heimleg og folkeleg kultur, nett slik Smørbukk gjer. Ein "dytte-klubb" med andre ord.

"STØTTE-KLUBB"

Og ikkje nok med det. Vi vil støtta Smørbukk som best vi kan, hjelpa han med å førebu ein verdig 50-årsdag om fem år med alt det fører med seg. For vi set umåteleg stor pris på denne godklumpen i norsk soge. Når vi tenkjer vel etter, så har han valsa meir rundt med oss og knadd normene våre meir enn vi kanskje vågar å tru, seier Drage. -Ein støtteklubb, med andre ord.

-Vidare vil vi vera ein "kike-klubb", med det at vi - slik både målrørsla og andre

historiens lys

folkelege rørsler har gjort før - er på utkik etter nye tiltak og nye kulturytringar.

Ein "vakt-klubb" blir vi også. Det trengst overfor dei sentrale styresmaktene i ei tid då både barnekultur og anna kultur er svært utsett.

1 - Frå den store Smørbukk-festen på Akademiet i Rauland. Frå venstre fungerande Smørbukk-sjef og stemnetalar Håkon Drage, nyutnemnd æreskvinne i Smørbukks Vener, Solveig Muren Sanden, med Smørbukk-tallerkenen i tinn, studieleiar Borgny Tofte i Telemark Mållag som hadde kalla saman til skiping (m/islender) og Smørbukk-skrivar og barneblad-styrar Olav Norheim (foto: Varden/Gary Payton).

FØREDØME

-Og dessutan har vi mykje å lære av ein figur som Smørbukk, ein himmelhoppande og villstyren individualist med sans for godt granneskap, ein gut av folket som fyk høgt til vers for støtt å koma nedatt på føtene.

På Smørbukk-festen var det helsingar frå Norsk Barneblad, Nordnorsk Målungdom og Søstrene Bjørklunds Vener. I haust og vinter blir det høve for interesserte å teikne seg som medlemer i Smørbukks vener.

Med slike stor-romma ord presenterer altså Håkon Drage den nye klubben SMØRBUKKS VENER. Olav Norheim - for tida redaktør i Norsk Barneblad - har ført artikkelen i pennen, og han den vart trykt i Gula Tidend. I Stavanger Aftenblad var den nye klubben så heldige på hamna på leiar-plass. Den let som følgjer:

SMØRBUKKS VENER

Fint!

Få til ein samskipnad for Smørbukk i Rogaland óg, ei grein av "Smørbukks vener" som i dag vert skipa på Akademiet i Rauland.

Det ligg lite grann alvor bak.

Me treng eit motstykke til dyrkinga av Donald og andre importerte teikneserie-figurar. Så kvifor ikkje godord om og til Smørbukk - den nynorske teikneserieguten som no er 50 år gamal og fortener å verta 50 til.

Vangsgutane med Larris og Tarald Turist kan óg verta med i det tenkte oppsvinget for dei nynorske teikneseriane. Tek vi ikkje i miss var det óg ein ingeniør Berg ein gong med forvitnelege ferdaminne.

Tiltaket ligg i tråd med fjernsynet sine omsettingar til nynorsk av seriar - og ikkje berre slike som er frå bygde-miljø i andre land. Det gjeld å gjera nynorsken synleg og brukt utanfor den altfor tilvante rama av bjølleklang og rosemåling.

Håkon Drage overrekker Solveig Muren Sanden – "mor til Smørbukk" – Smørbukk-tallerkenen i tinn under den store Smørbukk-festen i Telemark, der ho er ifrå. Ho har teikna Smørbukk fra 1960 til i år, og Tuss og Troll har ho teikna fra 1957 og driv på ennå...

Tanken om Smørbukk-klubb vart reist på årsmøtet i Noregs Mållag, og Akademiet i Rauland kjende seg nærskyld med Smørbukk og venene hans. Kvifor ikkje Smørbukk som filmhelt óg? spør dei.

Det er elles ikkje berre Donald som treng eit motstykke. Det finst no så mykje importert lesnad for born – og vaksne med – at me treng noko som ikkje berre er omsett til norsk, men som og er norsklaga og frå norsk miljø.

Kom nå ikkje med nisselua i den samanhangen – Smørbukk og Vangsgutane har med noko så fint å gjera som "åndeleg identitet", meiner Noregs Mållag. Det er me samde i.

Fungerande Smørbukk-sjef og stemnetalar Håkon Drage (t. v) og Smørbukk-skrivar og Norsk Barneblad-bladstyrar Olav Norheim (t. h) har tru på Smørbukk og venene hans.

1982 SOLVEIG MUREN SANDEM

Difor tykkjer me det var fint om "Smørbukks vener" fekk ei grein i Rogaland óg.

Historia til "Smørbukk" er omtala i eit eldre BOBBLA, men det byrjar verta så lenge sidan no at det kan trengjast å fortelja den på nytt. Tross alt er Smørbukk det mest "heavy" (orsak: Vektige!) vi har innan den nynorske serieverda.

Den følgjande "historikken" er skriven av Olav Norheim:

Det begynte med Smørbukk, han frå folkeeventyret...
Og det begynte ved eit tilfelle?

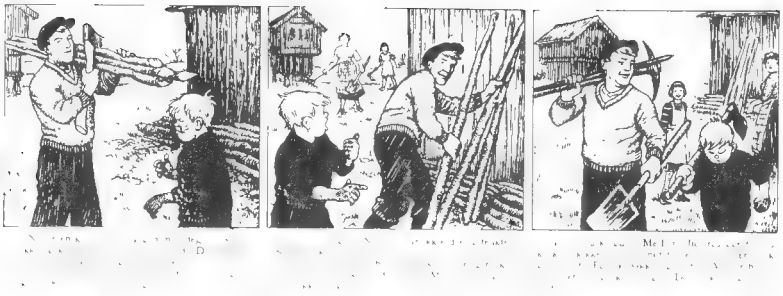

1955 J.R. NILSEN – HAAVOLL

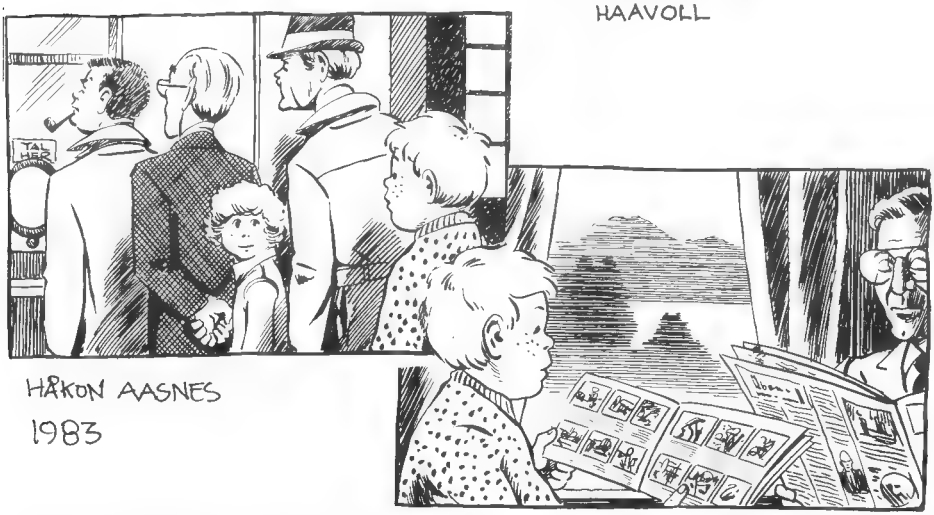

HÅKON AASNES
1983

Det begynte i alle fall sumaren 1938, i juni.

Norsk Barneblad-bladstyraren Andread Håvoll hadde fått husteiknaren – Jens R. Nilssen – til å illustrere folkeeventyret.

I nummeret etter var teikneseriefiguren Smørbukk skapt.

Den gongen ein liten stuegris i førskulealderen. I dag ein oppfinnsam stor skulegut.

Det begynte altså med Smørbukk. Det var i 1938 i Norsk Barneblad. Eit par år seinare kom Tuss og Troll i same bladet. I 1940 kom Vangsgutane i Nynorsk Vekeblad.

Det var no det løsna med nynorske teikneseriar for born. Det heldt seg ut i 50-åra.

Målfolket hadde eigne blad – Norsk Barneblad, Bygdeungdomen, Nynorsk Vekeblad – som aktivt arbeidde for teikneseriar.

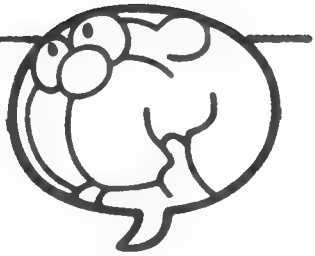

To spennende kunngjøringer

Også i år kommer NTF's årsalbum ut - selv om det (en god stund) så ut til at dette ikke ville skje. For overhodet å klare dette kunststykket(?), var vi nødt til å ty til en god, gammel serie-kilde: Håkon Aasnes. Jo, det stemmer: Han hadde fjorårets album også. Og NTF's målsetting er å presentere en ny tegner hvert år.

Men - aldri så galt, så er det godt for noe: Håkon var kjempereal, og spontant villig til å ofre seg. Og jeg tør nesten si at albumet i år blir bedre enn i fjor. To historier blir det denne gangen: "FRYSER'N" og "ARVEN FRA AMERIKA". "FRYSER"N" er fra 1981. Etter min mening den mest helstøpte og vellykkede Seidel og Tobram-historie Håkon noengang har laget.

Den andre historien syntes vi burde være en klassiker. "Arven fra Amerika" er en av de første storyene Håkon laget - en historie full av sprudlende gags og løssloppen

humor. Og - det er interessant å se hvordan Seidel og Tobram hadde utviklet seg fra 1971 til 1981!

Altså: SEND INN OG BESTILL ÅRETS NTF-ALBUM.

SEIDEL OG TOBRAM. Tekst og tegninger: Håkon Aasnes.

Prisen er kr. 15,-, men ikke desto mindre er det mer lesestoff i dette albumet enn i de to forrige tilsammen! Bestillingen din kan du sende til

Norsk Tegneserie-Forum, 2952 Tøyen, Oslo 6.

Vi betaler portoen hvis a)du betaler på forhånd og/eller b)du bestiller min. 5 eksemplarer.

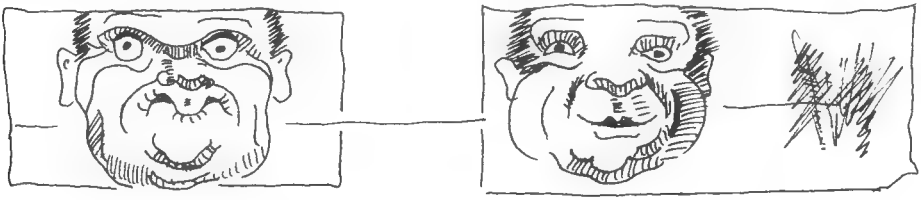

DEN ANDRE NYHETEN (FOR BEVISSTE SAMLERE):

6 SIGNERTE EKSEMPLARER AV "OLSENBANDEN RANER HURTIGRUTA"!

Arve Opsahl (Egon Olsen), Carsten Byhring (Kjell) og Sverre Holm (Benny) har vært så vennlige å ville signere 10 stk. av Olsenbande-albumene. Betingelsene er at salgsprofitten ubeskåret til Norsk Tegneserie-Forum (det gjør den). I all beskjedenhet: Signaturene til albumets tegner og forfatter fåes "ekstra på kjøpet".

Dette er en enestående sjanse. Vi garanterer at det ikke blir laget flere enn 10 eks. av slike signerte album.

Vi synes det er helt meningsløst å sette prisen lavere enn

* * * kr. 200,- pr. album. * * *

Ingen enkeltperson får kjøpe mer enn ett. Kun personlig (egenhendig) bestilling. Vær rask ute!

Ja takk - jeg vil gjerne bestille

_ eks. av "SEIDEL OG TOBRAM" (NTF's aarsalbum 1983)

1 eks. av "OLSENBANDEN", signert av Arve Opsahl, Carsten Byhring, Sverre Holm, Haakon Aasnes og Sverre Årnes.

- Jeg betaler på forskudd
- Pr. postoppkrav

Fnork

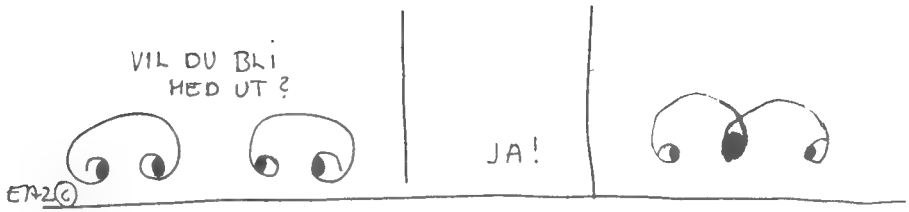

HELNORSK STORSATSING:

TEGNESERIEN "OLSENBANDEN"

av Jon Gisle, for BOBBLA.

Det er ikke ofte det kommer en tegneserie som både er norsk, kvalitetsmessig god og som selger godt. Men nå i høst er muligheten til stede for at vi skal få oppleve denne sjeldne kombinasjonen. Sverre Årnes, forfatter, tegner og sekretær i Norsk Tegneserie-Forum, la nemlig et Columbi gullegg for et års tid siden: Han fant ut at han ville lage en tegneserie om Olsen-banden.

Rart at ingen har falt pa idéen før, vil kanskje noen si; det kan hende det er så opplagt at man ikke tenker over den. Eller kanskje vi i Norge er for lite vant til å regne med tegneseriene som et medium; derfor tenker man ikke umiddelbart på å overføre en filmsuksess til serie. Nok om det, Sverre Årnes har iallfall omsatt tanken i praksis, og resultatet vil man kunne se 15. november.

Da kommer det første Olsen-bande-albumet i handelen.

EN RASENDE EGON FORKLARER HVA SOM ER SKJEDD
ERRU GÆERN! VALBORG HER?
HER GJELDER DET Å TRÅ FORSIKTIG! MEN HELDIGVIS SLEPPER VI Å PÅ SIGURD JARL!

Manuskriptet til serien er skrevet av Sverre Årnes, mens tegningene er av Håkon Aasnes, som er en av Norges mest erfarne profesjonelle tegneserietegnere. Han er først og fremst kjent for Seidel og Tobram, en humoristisk eventyrserie om bygdeoriginalen Seidels og dagdrømmeren Tobrams viderverdigheter i tettstedet Ulvedal. Serien går i Nationen og flere mindre aviser, og en av historiee utgjorde Norsk Tegneserie-Forums

NÅ MÅ JEG HUSKE PÅ AT JEG HETER HANS BENNECHSEN OG IKKE BENNY HANSEN.
RESTAURANT
PENSJONAT
UNNSKYLD, MEN KAN DE SI MEG NÅR SIGURD JARL KOM MER TIL RØRVIK?
DEN SKULL KOMME I TIDA OM LØRDA'N DÅ OG DE VIL SLÅ DEM TIL HER SÅ LÆNG?
DAGENS LUNCH MIDDAG
OG VEXELSEN SMITH ER I FARVANNET
DE AVERTERER ALT FRA STØVSUGERE TIL KATTUNGER - - MEN IKKE EN ENESTE SKIKKELIG BÅT - !
MEN JEG MÅ HA EN SKIKKELIG SJØBÅT HVIS JEG IKKE GJØR MIN DEL AV JOBBEN, FLÅR EGON MEG LEVENDE - OG DESSUTEN: 5 MILLIONER !

årsalbum i fjor. Samme året fikk Håkon Aasnes Kulturdepartementets tegneseriepris for heftet Fra skolebenk til gårdsarbeid. Som om ikke det var nok, har han tegnet enkeltstående episoder av intet mindre enn Fantomet og Donald Duck - og vår hjemlige Smørbukk. Til daglig er han reklametegner.

Aasnes skulle derfor ha de beste forutsetninger for å ta seg av Olsen-banden, og de sidene Tekst&Tegning/BOBBLA har hatt anledning til å se, tyder på at han har lykkes. Personene ligner skuespillerne slik vi kjenner dem fra filmene. Desutten har Årnes og Aasnes funnet selve tonen i miljøskildring og replikker.

Så får vi se om leserne synes det samme. Heftet vil bli trykket i et opplag på 50 000 eksemplarer. Det vil også gå en "spesialversjon" i avisen VG - fra slutten av november til julaften.

EN SERIE OM SERIER!

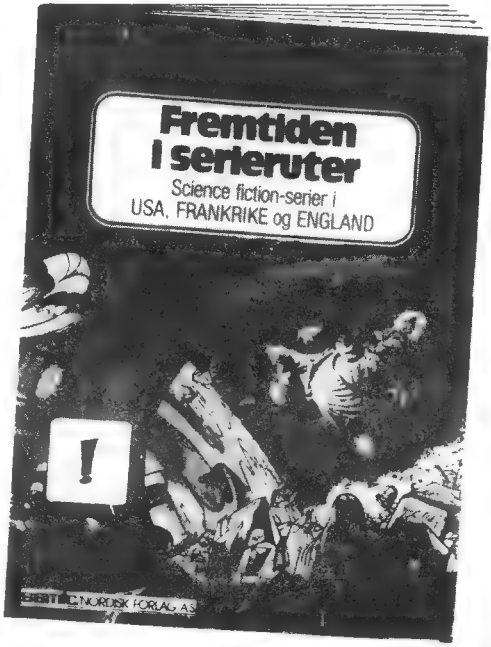

Tegneserier er en av de mest utbredte typer lesestoff i de vestlige land. Til tross for dette er kunnskapene om dette mediet svært mangelfulle.

EN SERIE OM SERIER som nå utgis er et forsøk på å rette på dette. For første gang får man nå på norsk en bokserie som behandler tegneserier på samme kritiske måte som er vanlig for andre media og kunstarter. Hver utgave tar opp et bestemt tema – for eksempel en tidsperiode eller en genre. Alt er skikkelig presentert og analysert av Horst Schroder. Hver bok har en fyldig bibliografi over originalpublisering og norsk eller skandinavisk utgivelse, samt god litteraturoversikt for de som måtte ønske å lese mer om bestemte temaer.

DE FØRSTE TEGNESERIENE tar for seg serienes fremvekst i amerikanske aviser og skildrer utviklingen fram til de første eventyrseriene ved begynnelsen av 1930-årene. Her vil vi finne mange kjente og kjære figurer, men også mer kunstneriske og eksperimentelle serier.

FREMTIDEN I SERIERUTER handler om kjente science fiction-serier, men også nye, spesielle serier, hvor form og innhold avviker sterkt fra de gamle avisseriene, tas opp til behandling. Spesielt fremstående tegnere er viet egne kapitler.

HORST SCHRÖDER (f. 1943) er internasjonal kjent som tegneserieekspert, og har bl.a. en doktorgrad i amerikansk litteraturvitenskap og mange års erfaring som kulturskribent og kritiker.

Kr. 84,- pr. bok

semic/NORDISK FORLAG AS

BESTILLINGSKUPONG KR 84,- pr. bok.

Vennligst send meg følgende bok snarest

EN SERIE OM SERIER av Horst Schröder

- ☐ 1. De første tegneseriene
- ☐ 2. Fremtiden i serieruter

Jeg ønsker å betale på følgende måte

- ☐ Beløpet blir innbetalt på postanvisning og jeg får bøkene fritt tilsendt
- ☐ Bøkene blir sendt meg i oppkrav og porto og oppkravsgebyr kommer i tillegg

Navn . . . . . .

Adr. . . . . .

Poststed . . . . . .

Kupongen sendes SEMIC/Nordisk Forlag A.S, Postboks 4, 1601 Fredrikstad.

MAX

Gunnar Strøm

For 10-15 år siden viste Studentersamfundet i Trondhjem film for sine medlemmer en gang i uka. For hver filmvisning ble en episode av tegneserien MAX vist fram til publikums store begeistring. I 1967 var Max studenterukas maskot - UKA er Max! Men så fikk Trondheim Kinematografer stoppet filmvisningene, og MAX mistet sin siste skanse her til lands. I dag er han maskot for klubbstyret i Studentersamfundet i Trondhjem, og ellers fullstendig glemt.

MAX er et murmeldyr skapt av Pericle Luigi Giovanetti, og han så dagens lys i engelske Punch i april 1952.

Han opptrer i en rekke korte episoder på 6-8 tegninger, alene (den eneste andre figuren i serien er et pinnsvin som opptrer svært sjelden) i kamp med ulike musikkinstrumenter, klesplagg, kjøkkenredskaper, matretter, sportsutstyr og andre hjelpemidler. Først elegant og verdensvant, men etter hvert mister han kontrollen, før det enten ender med katastrofe eller han gjenvinner kontrollen ved hjelp av oppfinnsomhet og flaks. Og da med den alle største selvfølgelighet. Han er preget av et utrettelig pågangsmot og en tro på seg selv som overgår det meste.

Andre ganger er det den sultne og ikke minst tørste Max vi møter, som nå bruker sin oppfinnsomhet til å stilne sine lyster.

Max framstår som et svært menneskelig murmeldyr (ikke ulik Dagbladets lemen), og Giovanetti plasserer ham i en rekke situasjoner hvor det ikke er vanskelig å kjenne seg igjen. Og dette gjorde Max populær.

I løpet av 10 år ble han viden kjent internasjonalt, særlig i Storbritannia, USA og Japan. Han ble maskot for deler av Royal Air Force, Royal Navy, det sveitsiske flyvåpenet, og i 1957 for Mount Kenya-ekspediajonen. Macmillan Company, New York, ga ut minst tre samlinger med hans bravader i 50- og 60-åra

("MAX", "Nothing but MAX" og "MAX presents"). Penguin utga en samling i 1962, og tyske Wilhelm Heyne Verlag en i 1954; den kom med sitt 11. opplag i 1979. (I dag er det kun den tyske utgaven som kan skaffes, men den er uten tekst, så det skulle ikke være noen hindring; ISBN er 3-453-00311-X.)

I tegneseriekretser er Max dessverre ukjent. Maurice Horn nevner hverken serien eller Giovanetti i sin "The World Encyclopedia of Comics", og jeg kan ikke huske å ha sett ham nevnt noen andre steder heller. Og det er synd.

Max avviker fra vanlige serier ved at den ikke er delt inn i ruter. Den har ingen bakgrunner. Det er figuren Max som er hele serien. Like fullt er den en av de ypperste stumme tegneseriene som noen gang er laget. Den bygger helt på det visuelle, som nå en gang er tegneseriens essens, og den utnytter den svært uttrykksfulle figuren mesterlig i sin enkelhet.

Max var en gang populær. Han bør bli det igjen! (Om noen har ytterligere opplysninger om Max eller Giovanetti (Er han sveitser?), ville jeg bli takknemlig.

5

NEJS-NEJS-NEJS!

CLAIRE BRETECHERS SERIE Mødre kommer antagelig som album på dansk rundt jul. Serien har gått en tid i avisen Information.

DEN LANGE REJSE heter et annet nytt album på dansk. Det er laget av Jéronaton og utgis av Carlsen/if. I likhet med forgjengeren, Kvinnen fra stjernene, har det handling fra en gammel indianerkultur.

SERIEFRÄMJANDET, Sveriges og Nordens største tegneserieorganisasjon, hadde i 1982 rundt 1500 medlemmer. Det er ny rekord og en økning på ca. 10 % fra året før. I sin beretning beklager imidlertid styret at arbeidet med tidsskriftet Bild & Bubbla har tatt det meste av ressursene med den følge at det blir liten tid til annen innsats.

Men noe annet har man da gjort. I Stockholm har Serifrämjandet startet nærradiosendinger. Innkjøpsordningen fortsetter som før og viste i 1982 en omsetningsøkning på hele 24 %. Årsregnskapet gikk med et overskudd på 5000 kroner.

Alfred Andriola

ALFRED ANDRIOLA, tegneren av Kerry Drake og Charlie Chan, er død, 71 år gammel. Andriola begynte sin karriere som assistent for Milton Caniff i 1936. To år senere startet han med å lage serier på egen hånd, og særlig krimserien Charlie Chan vant stor popularitet. Typisk for Andriolas arbeidsmåte var det at han alltid startet med dialogen. På grunnlag av de ferdige replikkene ble så tegningene laget.

KALLE ANKA & CO. er ikke lenger Sveriges mest solgte tegneserieblad. Bamse har gått forbi. I Norge er derimot Donald Duck & Co. i ferd med å styrke stillingen.

NEWS-NEWS-NEWS!

BILD & BUBBLA har økonomiske problemer, til tross for at bladet har fått innvilget tidsskriftstøtte. Men redaksjonen gir ikke opp, og med nr. 4/1983 har de laget nok et interessant nummer. Denne gang er hovedoppslaget et intervju med Frank Frazetta. Videre inneholder bladet et intervju med Stan Drake og Leonard Starr, en artikkel om den amerikanske undergroundtegneren Aline Kominsky, supplert med et par av seriene hennes, dessuten meningsytringer og anmeldelser.

REDAKSJONEN i Det nye har fått tilsendt 24 bokser joikakaker i gave fra produsenten av nevnte himmelske hermetikk. Så kan den intelligente leser lure på hvorfor.

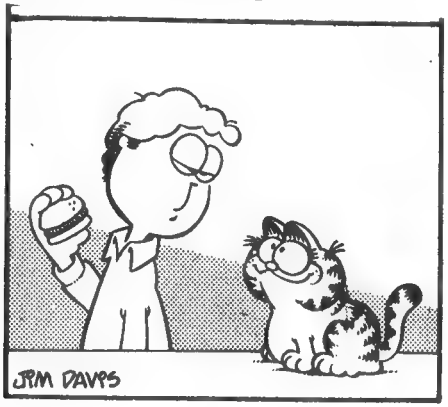

FRANK BLEKENBERG, en svensk tegneseriesamler, har solgt en dælj med Donald-hefter. - Dette er i og for seg ikke særlig revolusjonerende. Det sensasjonelle er imidlertid at godeste Blekenberg har avsatt kroner 20 000 av salgsinntektene til et fond med det formål å støtte donaldistisk forskning!

HERGÉ-SERIEN Quick et Flupke, som vi nevnte i forrige nummer, har kommet på dansk i tre album. Titelen er Lars & Lue. Det er også kommet et samlebind av serien i Belgia. (Se oversikten over serier fra Frankrike og Belgia annetsteds i bladet.)

HORST SCHRÖDER har reorganisert sitt alternativforlag, Medusa. Nå satser han først og fremst på bokklubbvirksomhet; man melder seg inn, og får så annen hver måned tilsendt et album med tegneserier som ellers ikke er å få på skandinavisk. Blant dem Medusa til nå har hatt utgivelser av, er Robert Crumb, Chantal Montellier, Floyd Gottfredson og Carl Barks!

NEWS-NEWS NEWS-NEWS

TREDJE BIND av Hjemmets Asterix-bøker innbundet i vaskeekte villsvinskinn er antagelig på markedet når dette leses. Boka inneholder 4 historier, tilsvarende album nummer 9-12 på norsk.

UDERZOS nyeste Asterix-historie heter Le Fils d'Astérix. Direkte oversatt blir det "Asterix' sønn", så her kan man lure på hva den brave galler har foretatt seg. Albumet vil foreligge på norsk ved juletider.

GNI DYKK I AUGO, folkens: Et norsk forlag har innstiftet et tegneseriestipend! Det er ikke overraskende Semic som står bak tiltaket. Stipendet er på 10 000 kroner og blir tildelt en tegner og/eller forfatter, fortrinnsvis i forbindelse med et prosjekt som er under utarbeidelse.

Semic forbeholder seg førsteretten til publisering av det ferdige produktet. Så få ut fingeren, alle tegne- og skriveføre lesere, og kontakt Semic, postboks 2089, Grünerløkka, Oslo 5. Men vær raske, for søknadsfristen er nyttårsaften.

GNI DYKK I AUGO once more, folkens: Norges største avis har begynt med anmeldelser av tegneserier. VG har knyttet Bjarne Buset til seg som fast medarbeider på området og han startet med å omtale Simon fra floden den 24. oktober. Forhåpentlig vil han etter hvert skjele litt til norske tegneserier også. Seriene underkastes samme poengskala som avisen bruker for litteratur, pussig nok også under headingen "Bøker".

BØKER

SIMON FRA FLODEN
Tegneserie — 47 sider

Av CLAUDE AUCLAIR

40 år

Fransk

Pris kr. 28,50

Semic

Poeng etter en skala fra 1 til 10 **9**

REED CRANDALL ER DØD

Det er med sorg vi har mottatt nyheten om at enda en av de «store» tegnerne er gått bort. I *Encyclopedia of Comics*» nevnes Reed Crandall på linje med Will Eisner, Alex Raymond og Harold Foster. Kan hende er dette å ta hardt i. Likevel er det ikke tvil om at Crandall var en utmerket tegneseriekunstner — en av de beste.

Reed Crandall ble født i Indiana, USA, 22/2-1917. Etter fem års studier ved Cleveland School of Art, gikk han inn i seriebransjen i 1939. Han kom raskt til det berømte Cisner-Iger studioet, og arbeidet fra 1941 til 1945 på mange av deres mest kjente serier — som *Dollman* og *Sheena*. Best huskes likevel Crandall for jobben har gjorde på *Blackhawk* mellom 1942 og 1953. Han skrev endel av disse episodene selv, men var likevel først og fremst tegner. Den spesielle stilen hans med skyggelegging ved hjelp av fine, tette linjer, detaljerte tegninger av fly og våpen og en udefinerbar makaber undertone, passet godt på Blackhawk. Stilen minner litt om Alex Raymonds *Flash Gordon*, men har altså en mørkere «touch».

Reed Crandalls fremragende håndverk fra 1953 til 1955 hos EC er velkjent. Etter en omflakkende tilværelse mellom forskjellige forlag, kom han i midten av 1960-åra til Warren. Her kom Crandalls stil til sin rett igjen. Sort/hvitt-heftene fikk fram det spesielle i en Crandall-historie. Et godt eksempel på dette finner vi i «The Squaw», hentet fra *Eerie* nr. 19, desember 1968 — som går for å være en av Crandalls beste hos Warren.

Svært lite av Reed Crandalls arbeid er utgitt i Norge. *Illustrerte Klassikere* nr. 110 - Julius Cæsar — er tegnet av Crandall og George Evans i fellesskap. Ellers finnes en del av Crandalls historier fra Warren-tida i danske *Napalm*. Russ Cochrans *EC Library* har selvsagt med alt fra EC-karrieren. Forhåpentligvis vil mer av Reed Crandalls stoff snart bli gjenopptrykt. Han fortjener det.

Erik Hørthe

TERJE TORP
JONASDAHLS GT. 10
4000 STAVANGER

SERIESAMLERE!

RIKE & FATTIGE,
STORE & SMÅ,
FERSKE & ERFARNE,
UNGE & GAMLE,
JA KORT SAGT
ALLE SALMERE (FOR
IKKE Å SI SAMLERE!)
MED SELVRESPEKTEN
I BEHOLD, BØR (SKAL!)
ABONNERE PÅ.....
MANKO —
BYTTEBLADET. SÅ HVIS
DU IKKE ER BLANT DE

→ CA. 50 SOM ALLEREDE HAR FULGT DETTE BESKJEDNE RÅD, HVA i *%&!!..... ER DET DA DU VENTER PÅ?

ANNONSER*	ABONNEMENT
½s. 5.–	4 NR. 24.–
1s. 10.–	8 NR. 44.–
2s. 15.– osv.	12 NR. 60.–

*DETTE GJELDER HÅNDSKREVNE ANN. MASKINSKREVNE ER SELVSAGT GRATIS!
INTERESSERTE BES SKRIVE TIL "DIE PERSON IN ECKE (LINKS)!"

CONAN

Øyvind Braaten

Conan av Barry Smith

Nå har **Conan** endelig også kommet på norsk. Ikke i sitt eget blad, men som en tilleggshistorie i **Månebaronen**. Conan har dessuten dukket opp som film på en del kinoer i landet.

Filmen stemmer godt med tegneseriene om Conan, bortsett fra at skurken Thulsa Doom er hentet fra en annen serie, og en del andre «mindre feil». Hodene ruller og blodet flyter. Og skuespilleren Arnold Schwarzenegger svinger sverdet som en ekte Conan.

Selve Conan-skikkelsen ble skapt av Robert Ervin Howard, en amerikansk forfatter som skrev «kiosk-litteratur» i 20- og 30-årene. Howards første Conan-novelle kom i 1932,og han rakk å skrive 12 noveller pluss en roman om denne sverdsvingeren før han tok livet av seg i 1936.

På midten av 60-tallet begynte Conanhistoriene å komme ut på nytt, og en del historier ble skrevet av nye forfattere. Serieforfatteren Roy Thomas fikk overtalt Marvel til å utgi Conan i serie-form og oktober 1970 kom den første tegneserien.

De to viktigste tegnerene som har arbeidet på Conan er Barry Smith og John Buscema. Smith tegnet de første historiene, og dermed fikk Conan en «flying start» som seriefigur. Smith tegner med en helt spesiell stil, og han ga Conan-serien en plass blant det beste som er laget av serier. De 24 første heftene er av Smith, unntatt 17 og 18, som er laget av Gil Kane.

Buscema tok over serien fra nr. 25, og det er hans serier vi nå får på norsk i «Månebaronen». En hel del andre tegnere har også vært innom Conan, for eksempel Neal Adams (nr. 37) og Mike Ploog (nr. 57), men det er Buscema og Smith som har stått for hovedproduksjonen.

Som så mange andre kjente seriefigurer fikk også Conan flere hefter å boltre seg i, så som **Savage Tales** og **The Savage Sword of Conan**.

På norsk dukket Conan først opp i **Månebaronen** som begynte i 1981, og vi kan dermed glede oss over noen få sider hver måned.

Conan slik John Buscema tegner serien.

THE DEAD ARE DEAD, AND WHAT HAS PASSED IS DONE!
I HAVE A SHIP AND A FIGHTING CREW AND A GIRL WITH LIPS LIKE WINE-- AND THAT'S ALL I'VE EVER ASKED.
--AND THE MERCHANT SHIPS ARE CRAMMED WITH PLUNDER!

Kilder: Kulørte sider 43
SM Solo nr. 17 (dansk) og 21

REDAKSJON DONALD

I California vil det snart oppstå en ny TV-kanal; Disney's egen. Kanalen skal utelukkende kjøre Disney-stoff, og det ikke så rent lite heller; 16 timer i døgnet skal kanalen underholde barn og voksne med Disney-materiale. Personlig tror jeg fort Warner Brothers-filmer hadde overtatt min interesse — det kan bli for mye også.

Det er vel ingen nyhet at Disney-konsernet har hatt et Disneyland i Tokyo under bygging. Vel, nå er det åpnet, den 15. april 1983.

Florida's Walt Disney World feiret 7. april 1983 sin 150 000 000te besøkende. Den heldige heter Carrie Stahl fra Michigan. WDW har eksistert i 11 1/2 år. På den tiden er det konsumert *hamburgere*, som lagt side ved side ville strukket seg fra Orlando, Florida til *Hamburg*.

Disney's «Wind in the Willows» er nå å få på video.

Eric Larson ble 1. juni beæret av WDP, etter å ha vært ansatt i 50 år. Han har gått veien om alle stadier av animasjonskunsten inntil han nå kan titulere seg «animation training director». Vi gratulerer.

ZWEI ROTE WURMS

En eller annen i Hjemmet har kommet i skade for å skrive i et brev til Noregs mållag at forlaget kanskje kunne tenke seg å utgi et Donald-hefte på nynorsk en sjelden gang. Dette ble en av sommerens store avisnyheter. Journalistene forestilte seg en egen nynorsk-utgave av bladet, og atter en gang figurerte den arme and på avisenes forsider. (Der figurerer han pussig nok kun i forbindelse med enten nynorsk eller undertegnede.) En representant for mållaget uttalte til *Vårt Land* at nyheten gjorde ham «mållaus», og at dette var «den viktigaste kulturpolitiske hendinga som har timast oss målfolk på mange år». Og så var det altså bare en — unnskyld uttrykket — avisand. Det kommer ingen Donald på nynorsk i overskuelig framtid. Derimot burde vi kanskje få *Lucky Luke* på samisk?

JG

(pris: kr. 10,–)

Nr. 2 kommer i begynnelsen av desember!

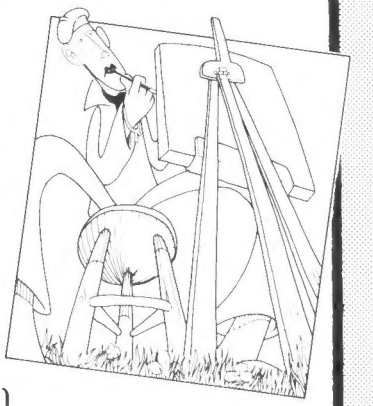

FORUM TEGNESERIEMAGASIN
- Bladet med norske (og danske) kvalitets-serier!
- Bladet med aktuelle og interessante artikler fra mediet tegneserier!

BESTILL IDAG!!!

Sendes til: FORUM Tegneseriemagasin, Gårdsveien 8, 7600 Levanger.

KRYSS AV:
☐ Jeg tegner meg som abonnent på FORUM fra og med nr 1☐, nr 2☐.

NAVN:.....
ADRESSE:.....
Postnr./Sted:.....

P.S: Send ikke penger nå, innbetalingsblankett følger med hvert nummer!

anmeldelser

VED JON GISLE

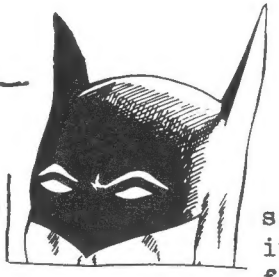

NORSK TEGNESERIE INDEX

Knut Eide og Stig Kjelling
NORSK TEGNESERIE INDEX
En komplett oversikt over norske tegneserieutgivelser fra 1912 til 1983
196 s.
Kr. 60
Bestilles fra Bodø Tegneserieforum, postboks 461, 8001 Bodø

Jeg er ikke samler, men det er heller ikke nødvendig å være det for å forstå at dette heftet er epokegjørende. Det Knut Eide og Stig Kjelling har foretatt seg, er intet mindre enn å katalogisere samtlige norske tegneserieutgivelser - på bokmål og nynorsk - siden en meget sped begynnelse i 1912, da Gyldendal (!) utga Knold og Tot til lands og til vands. (Det tok 13 år før Knold ble til Knoll og Tot til Tott.)

Det er et imponerende arbeid som er gjort. Forfatterne har innhentet opplysninger og råd fra tegneserieeksperter over hele landet, fra biblioteker, forlag osv. Arbeidet med indekset har pågått så å si uavbrutt siden Bodø Tegneserieforum ble stiftet i november for sju år siden. Og det ser virkelig ut til at forfatterne av verket har nådd sitt mål med hensyn til fullstendighet.

Indekset omfatter alle blader, album og bøker på norsk som helt eller for det meste inneholder tegneserier. Indekset har med opplysninger om titler, utgivelsesår, antall utgivelser i året, og omtrentlig pris på samlermarkedet for blader som er i good, fine og mint. Det hele er meget oversiktlig satt opp.

Redaktørene sier selv i sitt forord at de gjerne ville ha sluppet ansvaret med å sette priser på tegneseriene, men at de gjorde det fordi det var et allment krav. Det må imidlertid understrekes at prisene er veiledende. Indekset er først og fremst et oppslagsverk, men bare sekundært en prisliste.

Egil Stenseth (red.)
DONALDISTEN 22
36 s.
Kr. 8. Abonnement kr. 30 for 4 numre
Bestilles fra Gammeldonaldismens Venner v/Pål Jensen, Wendelborg, Kråkstadveien 3, 1400 Ski.

Donaldisten har kommet med det andre nummeret etter den sensasjonelle gjenoppvåkningen sist vinter (og undertegnede har så vidt våknet opp igjen selv etter det sjokk forrige nummer var for ham).

Bladet befinner seg tydelig i konflikt- og skjæringspunktet mellom den opprinnelige donadismes sarkastiske form, som redaktøren med hell gav en renessanse i forrige nummer, og den tunge, alvorlige, rotnorske trend som har preget mesteparten av donaldistbevegelsen gjennom dens forbausende lange historie. I nr. 22 finnes alle ingrediensene: Man klager over Gutenberghus, man kommenterer fargene i Donald Duck & Co., man gjentar sine egen vitser, og man katalogiserer tegnere. Alt er så riktig og korrekt og fint, men stedvis "sitter du igjen med følelsen av at dette har du lest 10 ganger før - og det har du", som redaksjonen selv sier i omtalen av dagens Donald-blader.

Men redaktøren selv kjemper sin kamp for humorens plass, og **ære** være ham for det. Tungt må han ha det når han må rykke ut i leserbrevspalten og forklare gretne innsendere at tonen i bladet er preget av sarkasme. Mange donaldister forstår visst ikke sånt av seg selv.

Men mange steder i bladet glimter det til, og en av artiklene er en virkelig perle. Ingar Holsts "Endel etiske emner som demonstrert i tidlig postbarksistisk donaldistikk" er en fremragende parodi over fremmedordenes herjing i visse typer vitenskapelig litteratur. Noe lignende har ikke forekommet i donaldistisk sammenheng siden en bok hvis tittel jeg av...nåja, det var det med å gjenta sine egne vitser. Iallfall er Holsts artikkel alene verdt mer enn de 8 kronene bladet koster. Mindre sans har jeg for utredningene om hvilke italienske tegnere som tegner figurene med splitt i pupillene, og hvem som dropper splitten. Her kunne Darwin P. finne noe å grafse i.

MASSEKORSBÅND

Returadresse: Jon Gisle, Glückstads gt. 5, Oslo 1

AV INNHOLDET:

JACK KAMEN
HVORDAN LAGE TEGNESERIER?
RUSSEL MANNING
FRANSK SERIEINDEKS
OLSEN-BANDEN SOM
  TEGNESERIE
MAX
NYHETER